

32003L0009

L 31/18

EUROOPA LIIDU TEATAJA

6.2.2003

**NÕUKOGU DIREKTIIV 2003/9/EÜ,
27. jaanuar 2003,
millega sätestatakse varjupaigataotlejate vastuvõtu miinimumnõuded**

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artikli 63 esimese lõigu punkti 1 alapunkti b,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut, ⁽¹⁾

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust, ⁽²⁾

võttes arvesse majandus- ja sotsiaalkomitee arvamust, ⁽³⁾

võttes arvesse regionide komitee arvamust ⁽⁴⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Ühine varjupaigapoliitika, sealhulgas Euroopa ühine varjupaigasüsteem on osa Euroopa Liidu eesmärgist luua järkjärgult vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala, mis on avatud isikutele, kes neist sõltumatute asjaolude tõttu taotlevad õiguspäraselt kaitset ühenduses.
- (2) Oma erakorralisel istungil Tampere 15. ja 16. oktoobril 1999 otsustas Euroopa Ülemkogu püüelda sellise Euroopa ühise varjupaigasüsteemi loomise poole, mis põhineb pagulasseisundit käsitleva 28. juuli 1951. aasta Genfi konventsiooni, täiendatud 31. jaanuari 1967. aasta New Yorgi protokolliga, täielikul kohaldamisel, säilitades seega välja- või tagasisaatmise lubamatuse põhimõtte järgimise.
- (3) Tampere järeldustes on sätestatud, et Euroopa ühine varjupaigasüsteem peaks lühikeses perspektiivis hõlmama ühiseid miinimumtingimusi varjupaigataotlejate vastuvõtmisele.
- (4) Miinimumnõuete kehtestamine varjupaigataotlejate vastuvõtmisele on sammuks Euroopa varjupaigapoliitika suunas.
- (5) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja järgitakse iseäranis Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid. Eelkõige püüab käesolev direktiiv tagada inimväärikuse täielikku austamist ning edendada kõnealuse harta artiklite 1 ja 18 kohaldamist.
- (6) Käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate isikute kohtlemise osas on liikmesriigid seotud kohustustega, mis tulenevad rahvusvahelistest õigusaktidest, millega nad on ühinenud ja mis keelustavad diskrimineerimise.
- (7) Varjupaigataotlejate vastuvõtmisele tuleks sätestada miinimumnõuded, mis oleksid piisavad, et tagada varjupaigataotlejatele kõikides liikmesriikides väärikas elatustase ning võrreldavad elutingimused.
- (8) Varjupaigataotlejate vastuvõtmise tingimuste ühtlustamine peaks aitama piirata varjupaigataotlejate edasist liikumist ühest liikmesriigist teise, mida mõjutavad mitmesugused nende vastuvõtmisega seotud tingimused.
- (9) Erivajadustega rühmade vastuvõtmist tuleks nende vajaduste rahuldamiseks eraldi kujundada.
- (10) Kinnipeetavatest varjupaigataotlejate vastuvõtmist tuleks nende vajaduste rahuldamiseks eraldi kujundada.
- (11) Minimaalsete menetlustagatiste, mis seisnevad võimaluses võtta ühendust õigusabi andvate organisatsioonide või isikurühmadega, järgimise kindlustamiseks tuleks jagada teavet selliste organisatsioonide ja isikurühmade kohta.
- (12) Vastuvõtusüsteemi kuritarvitamise võimalikkust tuleks piirata, määratledes juhud, millal võib varjupaigataotlejate vastuvõtutingimusi kitsendada või tühistada.
- (13) Tagada tuleks siseriiklike vastuvõtusüsteemide ja liikmesriikide vahel varjupaigataotlejate vastuvõtmise vallas tehava koostöö tõhusus.
- (14) Pädevaid asutusi tuleks julgustada kasutama varjupaigataotlejate vastuvõtmisel rohkem omavahelist kooskõlastamist ning seepärast tuleks edendada kohalike omavalitsuste ja majutuskeskuste vahel harmoonilisi suhteid.
- (15) Miinimumnõuete olemusest tulenevalt on liikmesriikidel õigus kehtestada või säilitada kolmandate riikide kodanike ja kodakondsuseta isikute suhtes, kes paluvad liikmesriigilt rahvusvahelist kaitset, soodsamad sätted.
- (16) Samas vaimus on liikmesriigid kutsunud üles kohaldama käesoleva direktiivi sätteid seoses kolmandate riikide kodanike või kodakondsuseta isikute poolt muude kui Genfi konventsioonist tulenevate kaitse vormide saamiseks esitatavate taotluste rahuldamise otsustamise menetlustega.
- (17) Käesoleva direktiivi täitmist tuleks hinnata korrapäraste ajavahemike tagant.

⁽¹⁾ EÜT C 213 E, 31.7.2001, lk 286.

⁽²⁾ Arvamus on esitatud 25. aprillil 2002 (Euroopa Ühenduste Teatajas seni avaldamata).

⁽³⁾ EÜT C 48, 21.2.2002, lk 63.

⁽⁴⁾ EÜT C 107, 3.5.2002, lk 85.

- (18) Kuna varjupaigataotlejate vastuvõtu miinimumnõuete kehtestamist liikmesriikides kui ettepanud meetmete eesmärki ei ole võimalik täielikult saavutada liikmesriikidel endil ning see oleks meetmete ulatuse ja mõju tõttu paremini saavutatav ühenduse tasandil, võib ühendus võtta meetmeid kooskõlas asutamislepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuspõhimõttega. Kõnealusel artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (19) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Ühenduse asutamislepingule lisatud Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukohta käsitleva protokoll artikli 3 kohaselt teatas Ühendkuningriik 18. augusti 2001. aasta kirjaga oma soovist osaleda käesoleva direktiivi vastuvõtmises ja kohaldamises.
- (20) Vastavalt nimetatud protokoll artiklile 1 ei osale Iirimaa käesoleva direktiivi vastuvõtmises. Sellest tulenevalt ning ilma et see piiraks eespool nimetatud protokoll artikli 4 kohaldamist, ei kohaldata käesoleva direktiivi sätteid Iirimaa suhtes.
- (21) Taani on Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Ühenduse asutamislepingule lisatud Taani seisukohta käsitleva protokoll artiklite 1 ja 2 kohaselt teatanud, et ei osale käesoleva direktiivi vastuvõtmisel, ning seetõttu seda tema suhtes ei kohaldata.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

I PEATÜKK

EESMÄRK, MÕISTED JA KOHALDAMISALA

Artikkel 1

Eesmärk

Käesoleva direktiivi eesmärk on sätestada liikmesriikides varjupaigataotlejate vastuvõtu miinimumnõuded.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas direktiivis:

- a) *Genfi konventsioon* – 28. juuli 1951. aasta Genfi pagulasseisundi konventsioon, muudetud 31. jaanuari 1967. aasta New Yorgi protokolliga;
- b) *varjupaigataotlus* – kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud taotlus, mida võidakse lugeda mõnelt liikmesriigilt rahvusvahelise kaitse taotlemiseks Genfi konventsiooni alusel. Rahvusvahelise kaitse taotlemist käsitletakse varjupaigataotlusena, välja arvatud juhul, kui kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik selgesõnaliselt taotleb mõnda muud liiki kaitset, mida saab eraldi taotleda;

- c) *taotleja* või *varjupaigataotleja* – kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik, kes on esitanud varjupaigataotluse, mille suhtes ei ole lõplikku otsust veel tehtud;
- d) *pereliikmed* – järgmised taotleja perekonna liikmed, kes viibivad varjupaigataotluse ajal samas liikmesriigis eeldusel, et perekond oli olemas juba päritoluriigis:
- i) varjupaigataotleja abikaasa või temaga püsivas suhtes olev vabaabielukaaslane, kui asjaomase liikmesriigi õigusaktide või tava kohaselt koheldakse vabaabielupaare välismaalasi käsitlevate õigusaktide alusel võrdväärselt abielus paaridega,
- ii) alapunktis i osutatud paari või taotleja alaealised lapsed tingimusel, et nad ei ole abielus ja on ülalpeetavad, sõltumata sellest, kas siseriikliku õiguse tähenduses on nad sündinud registreeritud abielust või registreerimata abielust või on nad lapsendatud,
- e) *pagulane* – isik, kes vastab Genfi konventsiooni artikli 1 punkti A nõuetele;
- f) *pagulasseisund* – seisund, mille liikmesriik omistab pagulasest isikule, kes on pagulasena selle liikmesriigi territooriumile lubatud;
- g) *menetlused ja edasikaebamine* – liikmesriikide poolt oma siseriiklikus õiguses kehtestatud menetlused ja edasikaebeõigus;
- h) *saatjata alaealine* – alla 18aastane isik, kes saabub liikmesriigi territooriumile tema eest seadusjärgselt või tavakohaselt vastutava täiskasvanuta, niikaua kui selline täiskasvanu ei ole teda tegelikult oma hoole alla võtnud; see mõiste hõlmab ka alaealist, kes on jäänud saatjata pärast sisenemist liikmesriikide territooriumile;
- i) *vastuvõtutingimused* – nende meetmete kogum, mida liikmesriigid tagavad kooskõlas käesoleva direktiiviga varjupaigataotlejatele;
- j) *materiaalsed vastuvõtutingimused* – vastuvõtutingimused, mis hõlmavad majutust, toitu ja rõivaid, mida antakse loonusena või rahaliste toetuste või maksedokumentidena ning päevarahana;
- k) *kinnipidamine* – liikmesriigi korraldusel varjupaigataotleja hoidmine teatavas kohas, kus varjupaigataotlejalt on võetud liikumisvabadus;
- l) *majutuskeskus* – mis tahes koht, mida kasutatakse varjupaigataotlejate kollektiivseks majutamiseks.

Artikkel 3

Kohaldamisala

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse kõikide kolmandate riikide kodanike ja kodakondsuseta isikute suhtes, kes esitavad liikmesriigi piiril või territooriumil varjupaigataotluse, niikaua kuni neil on lubatud viibida sellel territooriumil, ning samuti tema pereliikmete suhtes, kui nad on vastavalt siseriiklikule õigusele selle varjupaigataotlusega hõlmatud.

2. Käesolevat direktiivi ei kohaldata liikmesriikide välisesindustele esitatud diplomaatilise või territoriaalse varjupaiga taotluste korral.

3. Käesolevat direktiivi ei kohaldata, kui kohaldatakse nõukogu 20. juuli 2001. aasta direktiivi 2001/55/EÜ (miinimumnõuete kohta ajutise kaitse andmiseks ümberasustatud isikute massilise sissevoolu korral ning meetmete kohta liikmesriikide jõupingutuste tasakaalustamiseks nende isikute vastuvõtmisel ning selle tagajärgede kandmisel) ⁽¹⁾ sätteid.

4. Liikmesriigid võivad otsustada kohaldada käesolevat direktiivi seoses kolmandate riikide kodanike või kodakondsuseta isikute poolt, keda pagulasteks ei peeta, muude kui Genfi konventsioonist tulenevate kaitse vormide saamiseks esitatavate taotluste rahuldamise otsustamise menetlustega.

Artikkel 4

Soodsamad sätted

Liikmesriigid võivad kehtestada või säilitada soodsamad sätted varjupaigataotlejate ja nende lähisugulaste vastuvõtutingimuste kohta olukorras, kus lähisugulased viibivad samas liikmesriigis ja on varjupaigataotleja ülalpidamisel, või humanitaarsetel põhjustel, kui need sätted on käesoleva direktiiviga ühildatavad.

II PEATÜKK

ÜLDSÄTTED VASTUVÕTUTINGIMUSTE KOHTA

Artikkel 5

Teave

1. Liikmesriigid teatavad varjupaigataotlejatele mõistliku aja jooksul, mis ei ületa 15 päeva alates varjupaigataotluse esitamisest pädevale asutusele, vähemalt mis tahes kehtestatud hüvistest ning vastuvõtutingimustega seotud kohustustest, mida nad peavad täitma.

Liikmesriigid tagavad, et varjupaigataotlejatele antakse teavet organisatsioonide või isikurühmade kohta, mis annavad konkreetset õigusabi, ning organisatsioonide kohta, mis võivad anda neile abi või teavet seoses olemasolevate vastuvõtutingimustega, kaasa arvatud tervishoiuga.

2. Liikmesriigid tagavad, et lõikes 1 osutatud teavet antakse kirjalikult ning võimaluse korral keeles, mille puhul on põhjust

oletada, et varjupaigataotleja seda mõistab. Vajaduse korral võib seda teavet anda ka suuliselt.

Artikkel 6

Dokumentatsioon

1. Liikmesriigid tagavad, et kolme päeva jooksul pärast varjupaigataotluse esitamist pädevale asutusele antakse taotluse esitajale tema nimeline dokument, mis tõendab tema pagulasseisundit või tunnistab, et tal on tema taotluse läbivaatamise ajal lubatud viibida liikmesriigi territooriumil.

Kui selle dokumendi omanikul ei ole lubatud liikmesriigi territooriumil või osal sellest vabalt liikuda, peab ka see dokumendis ära näidatud olema.

2. Liikmesriigid võivad käesoleva artikli kohaldamise välistada, kui varjupaigataotleja on kinni peetav, ja varjupaigataotluse läbivaatamise ajal, kui see esitati piiril, või kui toimub menetlus otsustamiseks, kas taotluse esitajal on õigus siseneda seaduslikult liikmesriigi territooriumile. Erijuhtudel võivad liikmesriigid anda varjupaigataotlejatele nende taotluse läbivaatamise ajal muid dokumente, mis on samaväärsed lõikes 1 osutatuga.

3. Lõikes 1 osutatud dokument ei pruugi tõendada varjupaigataotleja isikut.

4. Liikmesriigid võtavad vastu meetmed, mida on vaja selleks, et tagada varjupaigataotlejatele lõikes 1 osutatud dokument, mis peab kehtima seni kuni varjupaigataotlejal on lubatud viibida asjaomase liikmesriigi territooriumil või piiril.

5. Liikmesriigid võivad anda varjupaigataotlejatele reisidokumendi tõsistel humanitaarsetel põhjustel, mis nõuavad varjupaigataotleja viibimist mõnes teises riigis.

Artikkel 7

Elukoht ja liikumisvabadus

1. Varjupaigataotlejad võivad liikuda vabalt vastuvõtva liikmesriigi territooriumil või selle poolt kindlaksmääratud alal. See kindlaksmääratud ala ei mõjuta eraelu puutumatus ning lubab tagada piisava juurdepääsu kõikidele käesolevast direktiivist tulenevatele hüvitistele.

2. Liikmesriigid võivad üldsuse, avaliku korra või vastava vajaduse korral määrata varjupaigataotluste kiire ja tõhusa läbivaatamise huvides kindlaks varjupaigataotlejate elukoha.

3. Vajaduse korral, näiteks avaliku korraga seotud õiguslikel põhjustel, võivad liikmesriigid paigutada taotluse esitaja teatavasse kohta vastavalt oma siseriiklikule õigusele.

⁽¹⁾ EÜT L 212, 7.8.2001, lk 12.

4. Liikmesriigid võivad määratleda materiaalsed vastuvõtutingimused olenevalt varjupaigataotleja tegelikust elukohast teatavas kohas, mille liikmesriigid peavad ise kindlaks määrama. Vastav otsus, mis võib olla üldist laadi, tuleb teha iga juhtumi puhul eraldi ning see peab olema ette nähtud siseriiklike õigusaktidega.

5. Liikmesriigid näevad ette võimaluse anda varjupaigataotlejatele ajutine luba lahkuda lõigetes 2 ja 4 nimetatud elukohast ja/või lõikes 1 nimetatud kindlaksmääratult alalt. Vastav otsus tehakse iga juhtumi puhul eraldi, objektiivsetel alustel ning erapooletult ja eitava otsuse korral põhjendatakse.

Varjupaigataotlejalt ei nõuta luba kohtumiseks ameti- ja kohtuasutustega, kui tema kohaleilmumine neisse on vajalik.

6. Liikmesriigid nõuavad varjupaigataotlejalt, et nad teataksid pädevatele asutustele võimalikult kiiresti oma hetkel kehtiva aadressi ning selle mis tahes muutumise.

Artikkel 8

Pered

Liikmesriigid võtavad asjakohaseid meetmeid, et säilitada võimalikult suurel määral nende territooriumil viibiva perekonna ühtsus, kui asjaomane liikmesriik annab varjupaigataotlejatele majutuse. Selliseid meetmeid rakendatakse varjupaigataotleja nõusolekul.

Artikkel 9

Arstlik läbivaatus

Liikmesriigid võivad rahva tervisega seotud põhjustel nõuda varjupaigataotlejatel arstliku läbivaatuse läbimist.

Artikkel 10

Alaealiste koolitamine ja õpetamine

1. Liikmesriigid võivad anda varjupaigataotlejate alaealistele lastele ja alaealistest varjupaigataotlejatele juurdepääsu oma haridussüsteemile sarnastel tingimustel oma kodanikega seniks kuni väljasaatmismeedet nende või nende vanemate suhtes ei pöörata tegelikult täitmisele. Sellist õpet võib anda majutuskeskustes.

Asjaomane liikmesriik võib sätestada, et nimetatud juurdepääs peab piirduma üksnes riikliku haridussüsteemiga.

Alaealised on isikud, kes on liikmesriigis, kus varjupaigataotlus esitati või kus seda läbi vaadatakse, kehtestatud täiseast nooremad. Liikmesriigid ei keela juurdepääsu keskharidusele üksnes põhjendusega, et alaealine on jõudnud täisikka.

2. Juurdepääsu haridussüsteemile ei lükata edasi rohkem kui kolm kuud kuupäevast, mil alaealine või tema vanemad

varjupaigataotluse esitasid. Kui tegemist on eriharidusega, võib seda aega haridussüsteemile juurdepääsu hõlbustamiseks pikendada ühe aastani.

3. Kui lõikes 1 osutatud juurdepääs haridussüsteemile ei ole alaealise eriolukorra tõttu võimalik, võib liikmesriik pakkuda muid haridusvõimalusi.

Artikkel 11

Tööhõive

1. Liikmesriigid määravad kindlaks aja, mis algab varjupaigataotluse esitamise kuupäeval ja mille kestel ei ole taotluse esitajal juurdepääsu tööturule.

2. Kui esimeses astmes ei tehta vastavat otsust ühe aasta jooksul pärast varjupaigataotluse esitamist ja see ei ole tingitud taotluse esitajast, määravad liikmesriigid kindlaks tingimused, mille järgi anda taotluse esitajale juurdepääs oma tööturule.

3. Kui tavapärasel menetluses tehtud eitava otsuse vastu esitatud edasikaebusel on edasilükkav toime, ei tühistata edasikaebemenetluste ajal juurdepääsu tööturule nii kaua kuni edasikaebuse kohta avaldatakse eitav otsus.

4. Tööturupoliitikaga seotud põhjustel võivad liikmesriigid eelistada ELi kodanikke ja Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osalisriikide kodanikke, samuti seaduslikult nende territooriumidel elavaid kolmandate riikide kodanikke.

Artikkel 12

Kutseõpe

Liikmesriigid võivad anda varjupaigataotlejatele juurdepääsu kutseõppele olenemata sellest, kas neil on või ei ole juurdepääs tööturule.

Juurdepääs töölepinguga seotud kutseharidusele sõltub sellest, mil määral on varjupaigataotlejal kooskõlas artikliga 11 juurdepääs tööturule.

Artikkel 13

Materiaalsete vastuvõtutingimuste ja tervishoiu üldised eeskirjad

1. Liikmesriigid tagavad, et materiaalsed vastuvõtutingimused on varjupaigataotlejatele nende varjupaigataotluse esitamise ajal olemas.

2. Liikmesriigid tagavad, et materiaalsed vastuvõtutingimused vastavad elatustasemele, mis tagab varjupaigataotlejale tervise ja toimetuleku.

Liikmesriigid tagavad, et kõnealune elatustase vastab kooskõlas artikliga 17 erivajadustega isikute eriolukorrale ning kinnipeetavate isikute olukorrale.

3. Liikmesriigid võivad seada kõikide või mõnede materiaalsete vastuvõtutingimuste tagamise eelduseks selle, et varjupaigataotlejal ei ole küllaldaselt vahendeid oma tervisele vastava ja toimetulekuks vajaliku elatustaseme tagamiseks.

4. Liikmesriigid võivad varjupaigataotlejalt nõuda, et nad kataksid vastuvõtutingimuste ja käesolevas direktiivis ettenähtud tervishoiukulud või osaleksid nende katmisel kooskõlas lõikega 3, kui neil on küllaldaselt vahendeid, näiteks kui nad on mõistliku aja jooksul teinud tööd.

Kui selgub, et varjupaigataotlejal oli ajal, mil tema eest kaeti tema vastuvõtutingimuste ja tervishoiukulusid, küllaldaselt vahendeid, et katta nende põhivajaduste kulusid ise, võivad liikmesriigid nõuda varjupaigataotlejalt nende kulude hüvitamist.

5. Materiaalseid vastuvõtutingimusi võib tagada loonusena või rahaliste toetuste või maksedokumentidena või nende kombinatsioonidena.

Kui liikmesriigid tagavad materiaalseid vastuvõtutingimusi rahaliste toetuste või maksedokumentidena, määratakse nende summa kindlaks käesolevas artiklis sätestatud põhimõtetel.

Artikkel 14

Materiaalsete vastuvõtutingimuste üksikasjalikud eeskirjad

1. Kui majutust pakutakse loonusena, toimub see ühes järgmistest vormidest või nende kombinatsioonina:

- a) ruumid, mida kasutatakse varjupaigataotlejate majutamiseks ajal, mil vaadatakse läbi nende piiril esitatud taotlusi;
- b) majutuskeskused, mis tagavad küllaldase elatustaseme;
- c) eramud, korterid, hotellid või muud varjupaigataotlejate majutamiseks kohandatud ruumid.

2. Liikmesriigid tagavad, et varjupaigataotlejatele, kellele on antud lõike 1 punktides a–c osutatud majutus, tagatakse:

- a) kaitse nende pereelule;
- b) võimalus suhelda sugulaste, õigusnõustajate ja ÜRO Pagulaste Ülemkomissari (UNHCR) ning liikmesriikide tunnustatud valitsusväliste organisatsioonide (VVOd) esindajatega.

Liikmesriigid pööravad erilist tähelepanu inimeste kuritarvitamise ärahoidmisele lõike 1 punktides a ja b osutatud ruumides ja majutuskeskustes.

3. Liikmesriigid tagavad vajaduse korral, et varjupaigataotlejate alaealised lapsed või alaealised varjupaigataotlejad paigutatakse kokku oma vanematega või nende eest seadusjärgselt või tavakohaselt vastutava täiskasvanud pereliikmega.

4. Liikmesriigid tagavad, et varjupaigataotlejaid viiakse üle ühest majutuskohast teise üksnes vajaduse korral. Liikmesriigid näevad varjupaigataotlejatele ette võimaluse teavitada oma õigusnõustajaid oma üleviimisest ja uuest aadressist.

5. Majutuskeskustes töötavad isikud on saanud asjakohast koolitust ning nad on mis tahes teabe puhul, mida nad oma töö käigus saavad, kohustatud järgima siseriiklikus õiguses määratletud konfidentsiaalsuse põhimõtet.

6. Liikmesriigid võivad kaasata varjupaigataotlejaid nõuandekogu või nõukoguna materiaalsete vahendite haldamisse ja mittemateriaalsete eluaspektide korraldamisse keskuses.

7. Varjupaigataotlejate õigusnõustajatele ning ÜRO Pagulaste Ülemkomissari või selle poolt määratud ja asjaomase liikmesriigi tunnustatud valitsusväliste organisatsioonide esindajatele antakse juurdepääs majutuskeskustesse ning muudele majutuskohadele, et nad saaksid varjupaigataotlejaid abistada. Seda juurdepääsu võib piirata üksnes seoses kõnealuste keskuste ja kohtade ning varjupaigataotlejate turvalisusega.

8. Liikmesriigid võivad erandjuhtudel mõistlikuks ja võimalikult lühikeseks ajaks määrata kindlaks materiaalsete vastuvõtutingimuste üksikasjalikud eeskirjad, mis erinevad käesolevas artiklis ettenähtutest, kui:

- on vaja viia läbi varjupaigataotleja erivajaduste esmane hindamine,
- käesolevas artiklis ettenähtud materiaalsed vastuvõtutingimused puuduvad teatavas geograafilises piirkonnas,
- tavaliselt olemasolevad majutusvõimalused on ajutiselt ammendatud,
- varjupaigataotleja on vahi all või teda hoitakse piiriületuspunktis.

Kõnealused erinevad tingimused peavad igal juhul katma põhivajadused.

Artikkel 15

Tervishoid

1. Liikmesriigid tagavad, et varjupaigataotlejad saavad vajalikku meditsiinilist abi, mis hõlmab vähemalt esmaabi ja haiguste põhiravi.

2. Liikmesriigid tagavad erivajadustega varjupaigataotlejatele vajaliku arsti- või muu abi.

III PEATÜKK

VASTUVÕTUTINGIMUSTE KITSENDAMINE VÕI TÜHISTAMINE

Artikkel 16

Vastuvõtutingimuste kitsendamine või tühistamine

1. Liikmesriigid võivad vastuvõtutingimusi kitsendada või tühistada järgmistel juhtudel:

a) kui varjupaigataotleja:

- lahkub pädeva asutuse määratud elukohast sellele teatamata või ilma pädeva asutuse loata, kui on nõutav sellise loa taotlemine, või
- ei täida aruandekohustusi või teabe andmise nõuet või nõuet ilmuda siseriiklikus õiguses sätestatud mõistliku aja jooksul varjupaigamenetlusega seoses isiklikele vestlustele või
- on selles liikmesriigis juba esitanud varjupaigataotluse.

Kui varjupaigataotleja leitakse või ta teatab endast vabatahtlikult pädevale asutusele, võetakse kadumise põhjuste põhjal vastu nõuetekohaselt põhjendatud otsus kõikide või mõnede vastuvõtutingimuste tagamise ennistamise kohta;

b) kui varjupaigataotleja varjab rahaliste vahendite olemasolu ning on seetõttu materiaalselt vastuvõtutingimuste arvel alusetult rikastunud.

Kui selgub, et varjupaigataotlejal oli ajal, mil tema eest kaeti tema vastuvõtutingimuste ja tervishoiukulusid, küllaldaselt vahendeid, et katta nende põhivajaduste kulused ise, võivad liikmesriigid nõuda varjupaigataotlejalt nende kulude hüvitamist.

2. Liikmesriigid võivad kõnealuste tingimuste tagamisest keelduda, kui varjupaigataotleja ei ole suutnud tõestada, et ta esitas varjupaigataotluse esimesel võimalusel pärast sellesse liikmesriiki saabumist.

3. Liikmesriigid võivad määrata kindlaks karistused, mida kohaldatakse majutuskeskuste sisekorraeskirjade tõsise rikkumise või tõsiselt vägivaldse käitumise korral.

4. Otsused vastuvõtutingimuste kitsendamise või tühistamise või nende tagamisest keeldumise kohta või lõigetes 1–3 osutatud karistuste kohta tehakse igal juhul eraldi, objektiivselt ja

erapooletult ning põhjendatult. Neid tehakse asjaomase isiku eriolukorda arvesse võttes, eriti artikliga 17 hõlmatud isikute puhul, pidades kinni proportsionaalsuse põhimõttest. Liikmesriigid tagavad igal juhul juurdepääsu esmaabile.

5. Liikmesriigid tagavad, et materiaalseid vastuvõtutingimusi ei kitsendata ega tühistata enne, kui eitav otsus on vastu võetud.

IV PEATÜKK

SÄTTED ERIVAJADUSTEGA ISIKUTE KOHTA

Artikkel 17

Üldpõhimõte

1. Liikmesriigid võtavad siseriiklikes õigusaktides, millega rakendatakse II peatüki sätteid materiaalselt vastuvõtutingimuste ja tervishoiu kohta, arvesse haavatavate isikute nagu alaealiste, saatjata alaealiste, puudega inimeste, vanurite, rasedate, alaealiste lastega üksikvanemate ning piinatud või vägistatud isikute või isikute, kelle suhtes on tarvitatud muud psühholoogilist, füüsilist või seksuaalset vägivalda, eriolukorda.

2. Lõiget 1 kohaldatakse üksnes nende isikute suhtes, kelle puhul on pärast nende isikliku olukorra hindamist tuvastatud, et neil on erivajadused.

Artikkel 18

Alaealised

1. Liikmesriigid peavad käesoleva direktiivi alaealistega seotud sätteid täites silmas eelkõige lapse parimaid huvisid.

2. Liikmesriigid tagavad juurdepääsu raviteenustele nendele alaealistele, kes on langenud mis tahes kuritarvitamise, hooletusse jätmise, ekspluateerimise, piinamise või julma, ebainimliku ja alandava kohtlemise ohvriks või kes on saanud relvastatud konfliktides kannatada, ning tagavad, et välja töötatakse asjakohane vaimse tervise abi ja vajaduse korral on tagatud kvalifitseeritud nõustamine.

Artikkel 19

Saatjata alaealised

1. Liikmesriigid võtavad niipea kui võimalik meetmeid, et tagada saatjata alaealistele vajalik esindus seadusliku eestkostja kaudu või vajaduse korral alaealiste hooldamise ja heaolu eest vastutava organisatsiooni või muu asjakohase esinduse kaudu. Asjaomased ametiasutused viivad korrapäraselt läbi hindamisi.

2. Varjupaigataotluse esitavad saatjata alaealised paigutatakse alates hetkest, mil nad territooriumile lubatakse, kuni hetkeni, mil nad on kohustatud vastuvõtvas liikmesriigist, millele nad varjupaigataotluse esitasid või kus seda läbi vaadatakse, lahkuma:

- a) täisealiste sugulaste juurde;
- b) kasuperekonda;
- c) majutuskeskustesse, kus on erivõimalused alaealiste jaoks;
- d) muudesse alaealistele sobivatesse majutuskohtadesse.

Liikmesriigid võivad paigutada alaealisi alates 16. eluaastast täiskasvanud varjupaigataotlejate majutuskeskustesse.

Võimaluse korral hoitakse ödesid-vendi koos, võttes arvesse asjaomase alaealise parimaid huvisid ning eriti tema vanust ja küpsust. Alaealiste elukohta muudetakse võimalikult vähe.

3. Liikmesriigid püüavad alaealise parimaid huvisid kaitstes võimalikult kiiresti üles leida tema perekonna. Kui alaealise või tema lähisugulaste elu või puutumatus on ohus, eriti kui viimased on jäänud oma päritolumaale, tuleb tagada, et teavet nende isikute kohta kogutakse, töödeldakse ja levitatakse konfidentsiaalselt, et vältida nende julgeoleku ohustamist.

4. Saatjata alaealistega töötavad isikud on saanud või saavad asjakohast koolitust selliste alaealiste vajaduste kohta ning nad on mis tahes teabe puhul, mida nad oma töö käigus saavad, kohustatud järgima siseriiklikus õiguses määratletud konfidentsiaalsuse põhimõtet.

Artikkel 20

Piinamise või vägivalda ohvrid

Liikmesriigid tagavad, et isikud, keda on piinatud või vägistatud või kelle suhtes on kasutatud muud tõsist vägivalda, saavad vajaduse korral sellise vägivalda põhjustatud kahjude likvideerimiseks vajalikku abi.

V PEATÜKK

EDASIKAEBUSED

Artikkel 21

Edasikaebused

1. Liikmesriigid tagavad, et käesolevast direktiivist tulenevate hüvitiste andmisega seotud eitava otsuste või artikli 7 järgsete otsuste vastu, mis mõjutavad varjupaigataotlejaid isiklikult, võib esitada edasikaebuse siseriiklikus õiguses ettenähtud korra

kohaselt. Vähemalt viimases astmes tagatakse võimalus esitada kohtule edasikaebus või taotleda kohtu kaudu asja uut läbivaatamist.

2. Sellistel juhtudel nähakse õigusabile juurdepääsu saamise kord ette siseriiklikus õiguses.

VI PEATÜKK

MEETMED VASTUVÕTUSÜSTEEMI TÕHUSUSE PARANDAMISEKS

Artikkel 22

Koostöö

Liikmesriigid edastavad komisjonile korrapäraselt soo ja vanuse järgi rühmitatud andmeid vastuvõtutingimustele vastavate isikute arvu kohta ning annavad täielikku teavet artikliga 6 ettenähtud dokumentide tüübi, nimetuse ja vormi kohta.

Artikkel 23

Juhtimine, järelevalve ja kontroll

Liikmesriigid tagavad nõuetekohaselt oma põhiseaduslikku korda järgides vastuvõtutingimuste asjakohase taseme juhtimise, järelevalve ja kontrolli korraldamise.

Artikkel 24

Töötajad ja vahendid

1. Liikmesriigid võtavad asjakohaseid meetmeid tagamaks, et käesolevat direktiivi rakendavad ametiasutused ja muud organisatsioonid on saanud vajalikku põhikoolitust nii mees- kui ka naissoost varjupaigataotlejate vajaduste kohta.

2. Liikmesriigid eraldavad vajalikke vahendeid seoses käesoleva direktiivi rakendamiseks jõustatud siseriiklike õigusnormidega.

VII PEATÜKK

LÕPPSÄTTED

Artikkel 25

Aruanded

Komisjon annab 6. augustiks 2006 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aru käesoleva direktiivi kohaldamisest ning teeb vajaduse korral ettepanekuid selle muutmiseks.

Liikmesriigid saavad komisjonile 6. veebruariks 2006 kogu aruande koostamiseks asjakohase teabe, sealhulgas artikliga 22 ettenähtud statistilised andmed.

Pärast aruannet annab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule käesoleva direktiivi kohaldamisest aru vähemalt iga viie aasta järel.

*Artikkel 26***Ülevõtmine**

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi täitmiseks vajalikud õigusnormid 6. veebruariks 2005. Liikmesriigid teatavad nendest viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need meetmed vastu võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiivi rakendamise seotud valdkonnas nende poolt vastuvõetavate siseriiklike õigusnormide teksti.

*Artikkel 27***Jõustumine**

Käesolev direktiiv jõustub *Euroopa Liidu Teatajas* avaldamise päeval.

*Artikkel 28***Adressaadid**

Vastavalt Euroopa Liidu asutamislepingule on käesolev direktiiv adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel, 27. jaanuar 2003

Nõukogu nimel

eesistuja

G. PAPANDREOU